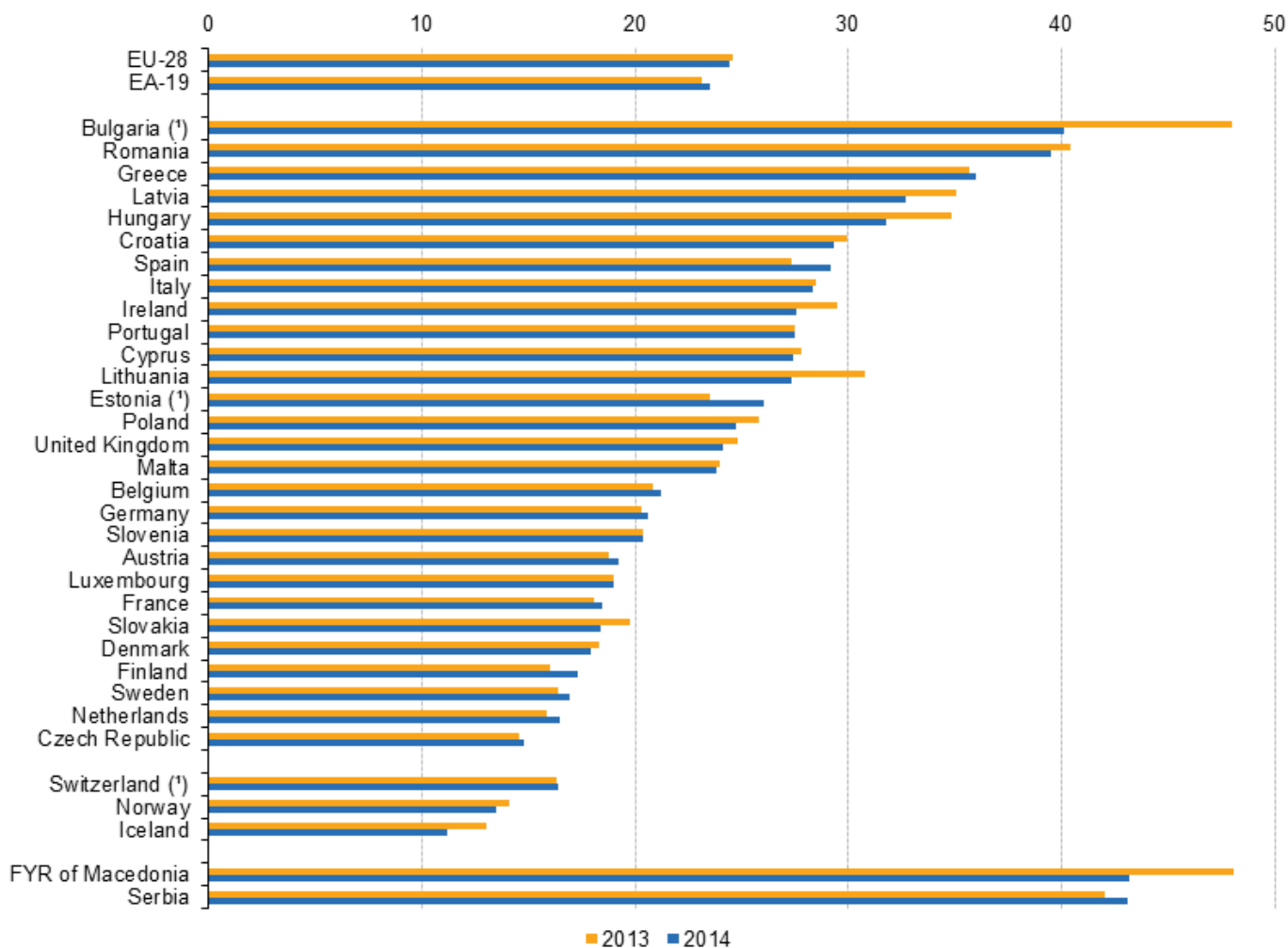

НАМАЛЯВАНЕ НА БЕДНОСТТА

Масовата бедност, която засяга близо половината от населението на страната е основна пречка пред икономическото и демографско развитие на България. Задълбочаващите се неравенства водят до състояние на трайна бедност, предавана през поколенията, като най-засегнати са децата и младежите.

В България 41,3 % от хората живеят в риск от бедност и социално изключване. По този показател страната заема печалното първо място сред всички държави-членки на ЕС. По актуалните данни на Евростат нивата на бедност и социално изключване у нас надвишават близо два пъти средните за ЕС (23,7%).

(*) Break in series, 2014.

Още по-притеснителен е факта, че рискът от бедност е много по-висок при децата (45,2 %), както и при хората от третата възраст, при които нивата са **близо три пъти по високи спрямо средните за ЕС – 47,8 % спрямо 17,8 %**. Последното е доказателство и за липсата на адекватност на пенсиите в страната и възможността на пенсионно-осигурителната система да осигури равнища на доходите поне на прага на бедност. Ниската ефективност на системите за социална закрила в България се демонстрира и от ефекта на социалните трансфери върху нивата на бедност и социално изключване. Ако **средно за ЕС след социалните трансфери делът на лицата в риск от бедност и социално изключване намалява с 9,1 %, в България намалението на показателя е едва 5,7 %**.

В страната има голям брой хора, които живеят на границата на бедността, за които липсата на адекватни политики за социална закрила води до рязък спад на качеството на живот. **За периода 2008 – 2013 г. делът на лицата в бедност нараства от 44,8% до над 49%**. В България показателят нараства с 3,2 %, докато средно за ЕС, въпреки кризата, повишението е едва с 0,7 %. За сравнение през периода 2006 – 2008 г. този показател у нас спада устойчиво от 61,3% на 44,8 %.

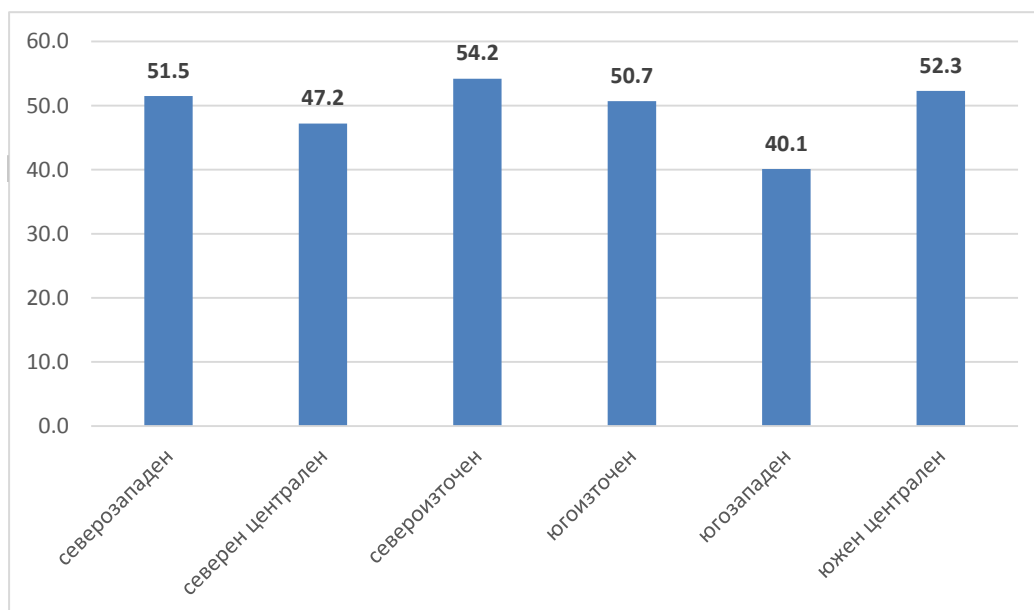
Същевременно, след като през 2013 и 2014 г. е отчетен рязък спад на броя на лицата, живеещи в бедност и социално изключване – с 128 000 души през 2013 г. и с 584 000 през 2014 г., то данните за 2015 г. показват, че бедните в България са се увеличили с 73 000.

Положението в страната е още по-отчайващо по отношение на дела на хората, които изпитват остри материални лишения. По този показател България заема първо място сред всички държави-членки на. Стойността му у нас (34,2 %) е над 4 пъти по-висока спрямо средната за ЕС (8,1 %) и с 11,5 % по-висока спрямо следващата в класацията Румъния (22,7 %).

Налице са и **съществени регионални различия** е нивата на бедност и социално изключване. Разликите между Югозападния район на планиране, в който се намира гр. София и останалата част на страната достигат до 14,1 %, което показва и липса на адекватна политика за балансирано регионално развитие. Едва 2 от регионите

са под средните нива, което в случая означава, че близо 56% от населението живее в региони с над средния за страната дял.

рез
201
4 г.
дел
ът
на
бед
нит
е
сре
д

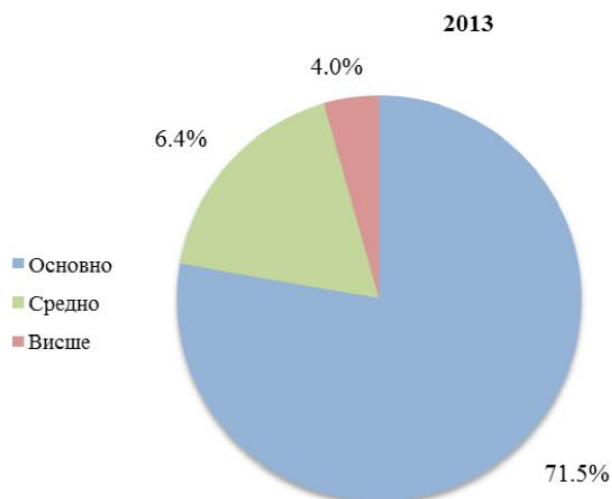

заетите лица остава много висок – 9,3 %, като нараства с 2,1 % спрямо предходната година (7,2%). Делът на бедните работещи на непълно работно време е 27,8%, докато сред работещите на пълно работно време този дял е 8,1 %. Същевременно рискът от бедност сред работещите жени е с 1,1 % по-нисък от този при мъжете.

Фактът, че по актуални данни на НАП близо една трета от наетите са осигурени на минимална заплата е допълнителна предпоставка за увеличаване на дела на работещите бедни.

Образователното равнище, което до голяма степен определя достъпа до по-добро кариерно развитие и по-добре платена работа, пряко корелира с бедността на заетите. Относителният дял на работещите с висше образование под линията на бедност е 1.5%, докато при лицата с начално и без образование този дял достига до 63,5%. Делът на работещите бедни със средно образование е 8,5%, а на тези с основно – 34,5 %.

Достигнатата образователна

степен и професията на родителите са важен фактор за бъдещото развитие на децата. По-високото образователно равнище дава възможност за по-широк достъп до пазара на труда и съответно до по-високо заплащане. Рискът от

бедност при децата се увеличава, когато образованието на родителите е по-ниско. През 2013 г. всяко седмо от десет деца (71.5%), чиито родители са с основно или по-ниско образование, живее в бедност. Само 4.0% от децата на лица с висше образование живеят в риск от бедност, или приблизително 17 пъти по-малко от децата, живеещи в домакинства с основно или по-ниско образование на родителите. Рискът от бедност при децата в домакинства с родители със средно образование е четири пъти по-висок от този при децата с родители с висше образование.

Увеличаването на бедността в България е съчетано и със задълбочаване на неравенствата. Ако през 1989 г. по данни на Световната банка стойността на коефициента на Джини (измерва неравенството по скала от 0 до 100, като нулата е минималното теоретично възможно неравенство, а 100 е максимално възможното на теория неравенство) за страната е 23,4, то по данни на Евростат за 2014 г. и 2015 г. е съответно 35,4 и 37,0. Показателно е, че към 2013 г. в света единствено Норвегия има по-нисък коефициент на Джини от регистрирания в България през 1989 г.

Стойности на коефициента на Джини, много по-ниски от 30, например в диапазона 25-28 или дори още по-ниски, са характерни за някои от богатите страни в Северна Европа, но и за някои бивши социалистически страни като Чехия, Словакия и Словения, които успяват да запазят ниски нива на неравенство.

Съотношението между доходите на най-богатите 20% и на най-бедните 20%, за времето на социализма се получават стойности от порядъка до най-много 3 към 1 при най-неблагоприятни допускания. През последните 10 години това съотношение в **България варира от малко под 4 до над 6,5 към едно**, като най-високите стойности са измерени от Евростат през последните години. Най-ниските стойности в днешна Европа отново са регистрирани в Скандинавските страни и в посочените бивши социалистически страни и варират от 3 до 3,5 към едно.

Огромният дял на българите, живеещи в бедност и социално изключване, съчетани със задълбочаващите се неравенства, поставят под риск самите основи на обществото и държавността. Актуалните данни по тези показатели не само демонстрират пропастта между България и всички останали държави-членки на ЕС, но и поставят под въпрос мястото на страната, като част от европейското семейство и социална Европа. Замразяването на социалните плащания през 2015 г. и 2016 г. допълнително

влошават положението на най-бедните и маргинализирани групи от населението.

В този контекст в България са необходими устойчиви политики за намаляване на бедността, ясни правила за определяне размера на социалните плащания и тяхната актуализация, съобразени с прага на бедността и равнището на установената за страната минимална работна заплата.

Вж. също

[Индикатори за бедност и социално включване общо за страната](#)

[Индикатори за бедност и социално включване по статистически райони](#)

[Индикатори за бедност и социално включване по области](#)

[Динамика на бедността - анализ ИПИ](#)

[At-risk-of-poverty thresholds - EU-SILC survey](#)

[At-risk-of-poverty rate by poverty threshold ad educational attainment level EU-SILC survey](#)